

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากร ความต้องการและความพร้อมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ความมั่นคงจังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนชุมชน และการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วม และ 3) เพื่อเสนอแนะรูปแบบกระบวนการประสานความร่วมมือและบูรณาการจัดการพื้นที่ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย 16 ตำบล 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอกงหรา อำเภอนาทวี และอำเภอบันนังสวย

ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการและความพร้อมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน ต้องการให้รักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นไว้โดยอาศัยการมีส่วนร่วม และการมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ (2) ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยให้การพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่นอกชุมชน และปฏิเสchutzอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่กระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ให้ชัดเจน โดยต้องให้อยู่นอกเขตชุมชน ตลอดจนประชาชนต้องได้รับเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินของตนเอง (3) ด้านคุณภาพชีวิต วัฒนธรรม การจัดการระเบียบ/ชุมชน และการบริหารจัดการที่ดี พบว่าปัญหาที่ได้รับเสียงสะท้อนเกือบทุกพื้นที่ คือ ปัญหายาเสพติด และ (4) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคม ต้องการให้มีการขยายโครงข่ายโทรคมนาคมที่เป็นถนนสายหลักและถนนสายรองเพิ่มขึ้น ที่สามารถเชื่อมต่อกับชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น ตลอดจนปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ให้มีความพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวได้ สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาลุ่มน้ำนั้น ต้องจัดให้มีการมีส่วนร่วมโดยตัวแทนจากประชาชนในพื้นที่ในทุกขั้นตอน ส่วนด้านรูปแบบกระบวนการประสานความร่วมมือและบูรณาการจัดการพื้นที่นั้น งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ คือการกำหนดให้มีการพัฒนาแผนงานเป็นข้อมูลเพื่อเสนอและผลักดันให้เป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสงขลา โดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานความมั่นคงควรร่วมกำหนดแผนการพัฒนา และปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 4 อำเภอ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ให้ใช้ข้อมูลและกลไกในการวิจัยเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะสู่การจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: ชุมชนท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม การจัดการลุ่มน้ำ เขตพื้นที่ความมั่นคง
จังหวัดสงขลา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the use of natural resources of an insurgency-prone area in the Songkhla Province, the needs and focus for community development; 2) to investigate processes in preparing community roadmaps and participatory management of its flatlands; and 3) to recommend a co-operative and comprehensive model for area management. This qualitative research was carried out through participatory observation, in-depth interviews, and focus groups. The area of study covered 16 representative subdistricts of 4 districts, namely Jana, Tepa, Natawe, and Saba-yoi.

It was found that the community's needs and focus in managing its flatlands were in 4 aspects. Concerning natural resources and environment, it focused on developing and improving natural tourist destinations while maintaining the richness of natural resources through members' participatory management and co-operation with local administrative organizations and related agencies. Regarding economy, trading, investment, and tourism, the community objected big-scale industries that would have impacts on way of life, culture, and environment. If there is industrial development, there must be a clear-cut designated zone outside the community. Community members must be granted title-deeds to their lands. As for quality of life, culture, community order and administration, it was found that almost every area was confronted with drug problems. Concerning infra-structure and communication networks, the community wanted both major and minor roads expanded more to connect with borders and tourist spots. It also demanded landscape improvement for tourism areas and other public space. Additionally, local participation in development is needed. Last, pattern of coordination, this study recommends that a development of an informative master plan to be submitted and pushed as a strategic roadmap of the Songkhla province under the co-operative management and financial support of the governmental organizations and security divisions. To fulfill the goals of the development, the plan must answer the needs of the community. That is, it must use the data and mechanism of this research as guidelines for the community's management of its flatlands.

Keywords: local community, participatory process, flatland management, insurgency-prone area, Songkhla Province